

Historie a budoucnost katastrálního mapování v českých zemích

Doc. Ing. Jiří Šíma, CSc.¹⁾, Ing. Jiří Poláček, CSc.²⁾

¹⁾ Západočeská univerzita v Plzni, Fakulta aplikovaných věd

²⁾ Český úřad zeměměřický a katastrální

Abstrakt

Historie vlastního katastrálního mapování v českých zemích začíná v roce 1785, avšak tradice zeměměřických prací a prvních pozemkových evidencí ke stanovení daně z nemovitostí je mnohem starší – datuje se již ve 13. století. První mapy celého území Čech, Moravy a Slezska byly vytvořeny v letech 1518 až 1569, první lokální katastrální měření a následné výpočty ploch jednotlivých pozemků byly iniciovány Patentem císaře Josefa II. (1785). První katastr, založený na vědeckých základech (trigonometrických sítích, souřadnicovém referenčním systému a kartografickém zobrazení) byl stabilní katastr budovaný v rámci rakouské monarchie v 1. polovině 19. století. Jeho mapovým produktem byly katastrální mapy v sáhovém měřítku (zejména 1:2880), které po mnoha aktualizacích a reprodukčních procesech jsou dosud jediným grafickým obrazem obsahu katastru nemovitostí na 50 % území České republiky!

Za technicky i koncepčně nejvyspělejší období katastrálního mapování v českých zemích do roku 1992 lze označit éru pozemkového katastru (1927 – 1955) spojenou s významným teoretickým i organizačním přínosem českého geodeta Ing. Josefa Křováka (vybudování národního referenčního souřadnicového systému Jednotné trigonometrické sítě katastrální, návrh Křovákovy zobrazení, koncepce víceúčelového katastru).

Naopak, stinnou stránkou historie katastru se stalo období totality (zejména padesátá léta), kdy bylo ve jménu socialistické zemědělské velkovýroby sloučeno na 15 milionů parcel zemědělské a lesní půdy a evidence vlastnických práv z valné části nahrazena evidencí užívacích vztahů. Na druhé straně však již byly k dispozici přesné číselné geodetické a fotogrammetrické metody mapování ve velkých měřítkách, jejichž data se v podobě měřických zápisníků a seznamů modelových či geodetických souřadnic dochovala do současnosti a usnadňují tak digitalizaci odpovídajících map v měřítku 1:2000 nebo 1:1000 do vektorové formy (část technickohospodářských map, základní mapy velkého měřítka).

Na konci roku 1992, krátce před vznikem České republiky, byl však dostupný sortiment používaných katastrálních map nepříznivě pestrý, pokud jde o měřítko, souřadnicové referenční systémy, absolutní a relativní polohovou přesnost, obsah a formu (pouze grafickou nebo již číselnou).

Zásadní změny vedoucí k dosažitelnosti katastrálních map v digitální podobě se datují od roku 1993. Jednalo se zejména o koncepci digitalizace katastru a stanovení pravidel pro spolupráci s ostatními informačními systémy. V tomto roce také započalo skenování katastrálních map a jejich postupná digitalizace. Ta se stala v současné době jedním z nejdůležitějších úkolů resortu ČÚZK. Významné zrychlení jejího tempa nastalo v r. 2009 s výhledem ukončení akce v roce 2015. Ne všichni uživatelé však nové produkty (vektorovou a rastrovou formu katastrální mapy a ortofoto téhož území) správně interpretují.

Dalším významným milníkem je zavedení informačního systému katastru nemovitostí (ISKN) v roce 2001. Údaje KN včetně digitální katastrální mapy jsou od tohoto data uloženy v databázi a jsou na ně navázány další služby jako aplikace „Dálkový přístup k údajům KN“, „Nahlížení do KN“ a WMS pro katastrální mapy. Jejich uživatelé mohou v horizontu několika let očekávat další formy webových a datových služeb, zejména v souvislosti s implementací směrnice INSPIRE a zprovozněním základního registru územní identifikace, adres a nemovitostí (ZRUIIN).